

Massmedier, information och fritid

bP 505/29



BP
505

MASSMEDIER, INFORMATION OCH FRITID

Serena WADE and Wilbur SCHRAMM: The Mass Media as Sources of Public Affairs, Science, and Health Knowledge. PUBLIC OPINION QUARTERLY Summer 1969 ss. 197-209.

John P. ROBINSON: Television and Leisure Time. PUBLIC OPINION QUARTERLY Summer 1969 ss. 210-222.

Inledning

Vi blir allt mer beroende av information. Informationen får vi till den övervägande delen via olika massmedier. Medierna i sin tur tar allt större del av vår tid. Dessa medier ger oss även mer av fritidsförströelser m m. Hur receptiva är vi inför olika media och hur använder vi dessa? Vi refererar här två undersökningar som behandlar massmediernas, inte minst TV:s betydelse för information och fritid. Den ena är en undersökning av Wade och Schramm som studerat olika massmediers betydelse som informationskällor och den andra är en undersökning av Robinson som studerat TV ur fritidsaspekt.

Politisk information via TV

Den första undersökningen är en sammanställning av fyra studier från åren 1952, 1956, 1960 och 1964 om informationsflödet vid presidentsvalen. I dessa ställdes frågorna "Hur ofta läser ni tidningsartiklar eller tittar på TV-program som berör valet?" och "Hur många tidskriftsartiklar om valet har ni läst?". Under presidentvalskampanjer når information som berör dessa frågor via TV alla grupper i populationen tämligen lika och täckningen har ökat och jämnats ut sedan 1952. Tidningar och framförallt tidskrifter används oftare regelbundet av högre utbildade grupper, av personer i

MASSMEDIER, INFORMATION OCH FRITID

Gertens WIFE and Wilbur SCHWAMM: The Mass Media as Sources of
Public Affairs, Science, and Health Knowledge. PUBLIC OPINION
QUARTERLY Summer 1969 no. 197-209.

John P. ROBINSON: Television and Leisure Time. PUBLIC OPINION
QUARTERLY Summer 1969 no. 210-222.

Inledning

Vi blir allt mer beroende av information. Informationen får vi
till den övervägande delen via olika massmedier. Medierna i
särskilt hög grad har blivit ett av våra viktigaste medel för att
även mer av fritidsförvärfelser m.m. Hur receptiva är vi till
för olika media och hur ständer vi dessa? Vi refererar här
till undersökningar som behandlar massmediernas, inte minst
TV:s betydelse för information och fritid. Den ens är en under-
sökning av Wale och Schramm som studerat olika massmediers
betydelse som informationskällor och den andra är en under-
sökning av Robinson som studerat TV ur fritidsaspekt.

Politisk information via TV

Den första undersökningen är en sammantäckning av fyra
studier från åren 1952, 1956, 1960 och 1964 om informations-
flödet vid presidentvalet. I dessa ställdes frågorna "Hur
ofta läser ni tidningsartiklar eller tittar på TV-program
som berör valet?" och "Hur många tidningsartiklar och valet
har ni läst?". Under presidentvalkampanjen när informa-
tion som berör dessa frågor via TV alla grupper i popula-
tionen tämligen lika och täckningen var ökad och jämnare ut
sedan 1952. Tittningar och läsartiklar i tidningar används
efters reglementet av bättre utbildade grupper, av personer i

högre inkomstklasser och med högre social position än av andra. Omkring 70 % av vuxna amerikaner använder TV regelbundet såsom informationskälla under val, omkring 50 % använder sig regelbundet av tidningar och 25 % utnyttjar regelbundet tidskrifter för sin information.

Man får emellertid vara försiktig att tolka dessa data så att man applicerar dem på andra typer av information. Andra undersökningar som har gjorts mellan valen har visat att tidningar övertar den ledande rollen som informationsspridare över TV då det gäller annan offentlig information. TV:s information riktar sig samtidigt i större utsträckning till grupper med lägre utbildning.

En förklaring till detta kan vara att under valkampanjer sker så många direkta händelser som visas av TV. TV-tittaren ges här en möjlighet att s a s själv närvara framför sin TV-ruta. Mellan valen, då rörligheten och snabbheten i informationsflödet ej är det primära, presenteras de politiska nyheterna i större utsträckning av tidningarna, som kan göra fylligare och mera detaljrika reportage och tolkningar. Man bör därför skilja mellan nyheter, som erhålles genom att händelsen direkt uppleves, och nyheter, som måste rapporteras.

Om allmänheten får välja det medium från vilket de anser sig ha fått mest information vid valkampanjer, visar sig trenden för TV som främsta medium klart (se fig 1). Den omfattning i vilken tidningar utgjort främsta källan har förblivit förvånansvärt oförändrad. Tidskrifter har fortsatt att vara huvudkällan för en liten och oförändrad minoritet. Radion har emellertid minskat som huvudkälla praktiskt taget reciprokt med TV:s ökade popularitet.

De som främst är benägna att använda sig av TV som huvudkälla för politisk information utgöres av grupper med låg utbildning, kvinnor samt jordbruks- och industriarbetare. Tryckta medier å andra sidan användes i större utsträckning som huvudkälla av högt utbildade, män, tjänstemän och högt avlönade. För majoriteten är dock TV huvudkälla för information under valkampanjer.

högre inkomstklasser och med högre social position än av andra. Omkring 70 % av vuxna amerikaner använder TV regelbundet såsom informationskälla under val, omkring 50 % använder sig regelbundet av tidningar och 25 % utnyttjar regelbundet tidskrift för sin information.

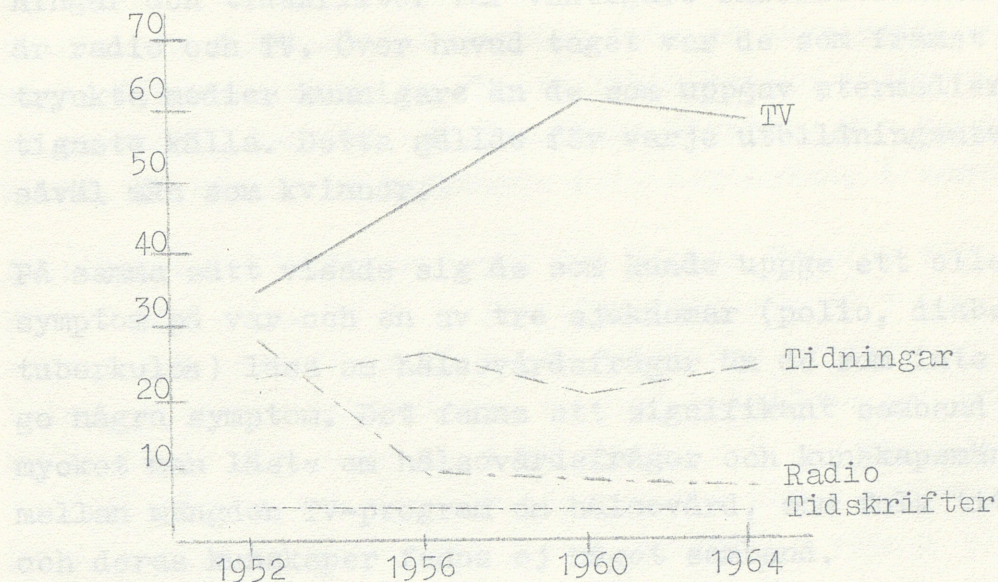
Man får emellertid vara försiktig att tolka dessa data så att man speglar dem på andra typer av information. Andra undersökningar som har gjorts mellan valen har visat att tittarna övertar den ledande rollen som informationskälla över TV då det gäller annan offentlig information. TV:s information riktar sig samtidigt i större utsträckning till grupper med lägre utbildning.

En förklaring till detta kan vara att under valkampanjer sker så många direkta handlingar som visas av TV. TV-tittaren ges här en möjlighet att se en själv närvarande framför sin TV-skärm. Mellan valen, då förhållanden och snabbheten i informationsflödet ej är det samma, presenteras de politiska nyheterna i större utsträckning av tidningar, som kan göra tylligare och mera detaljerade rapporter och kommentarer. Man bör därför skilja mellan nyheter, som erhålls genom att handlingar direkt uppgives, och nyheter, som måste rapporteras.

Om allmänheten får välja det medielän från vilket de anses sig ha fått mest information vid valkampanjer, visar sig följande för TV som främsta medielän (se fig. 1). Den omfattning i vilken tidningar utgör främsta källan har förblivit förvånansvärt oförändrad. Tidskrifterna har förfallit att vara huvudsakligen för en liten och oförändrad minoritet. Radio har emellertid minskat som huvudsaklig praktiskt taget resp. med TV:s ökade popularitet.

De som främst är benägna att använda sig av TV som huvudsaklig för politisk information utgöres av grupper med låg utbildning, kvinnor samt jordbruks- och industrarbetare. Tydliga tendenser å andra sidan användes i större utsträckning som huvudsakliga av högt utbildade män, tjänstemän och högt avlönade. För majoriteten är dock TV huvudsaklig för information under valkampanjer.

% av de som nämnt främsta källa vid valkampanjer



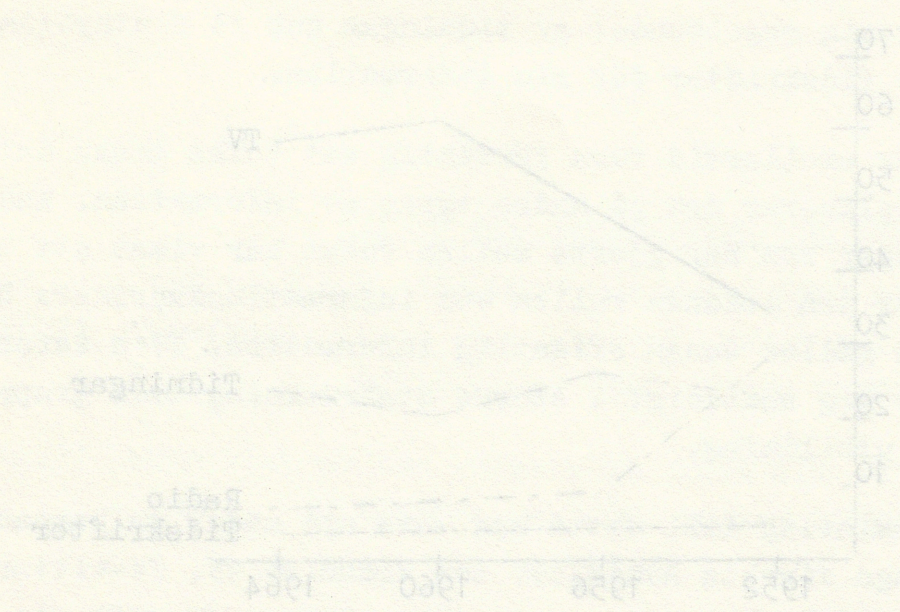
Information om vetenskap och hälsovård

Då det gäller att presentera aktuell vetenskaplig information är dagstidningar en lika dominerande källa som TV är i fråga om nyheter från valkampanjer. Tidningarna utnyttjas för vetenskaplig information i ungefär lika stor omfattning (c:a 40 %) av alla kategorier oberoende av kön, ålder, utbildning och inkomst.

Därnäst följer tidskrifter och TV vilka medier används av ungefär lika stor andel, c:a 25-30 %. Men medan utnyttjandet av tidskrifter för vetenskaplig information tilltar med stigande utbildning, gäller det omvända för TV, ju lägre utbildning desto viktigare blir TV som källa till denna information.

Även när det gäller hälsovårdsinformation visar en annan undersökning att tryckta medier som tidningar och tidskrifter är viktigare källor än etermedierna. Kvinnor brukar läsa mer om hälsovård än män och bättre utbildade personer mer än lägre utbildade. Det visade sig i själva verket vara så att ju mer utbildning en person har desto mindre benägen är han att vända sig till TV för information i hälsovård.

År av de som
nämnt främsta
källa vid val-
kampanjer



Information om valkampanjer och påverkning
 De det gäller att presentera aktuell vetenskaplig information
 är dagstidningar en lika dominerande källa som TV är i främsta
 om nyheter från valkampanjer. Tidningarna utnyttjas för veten-
 skaplig information i ungefär lika stor omfattning (ca 40 %) av
 alla kategorier opererande av kön, ålder, utbildning och in-
 komst.

Även här följer tidkriffter och TV vilka medier används av
 ungefär lika stor andel, ca 25-30 %. Men medan utnyttjandet
 av tidkriffter för vetenskaplig information tilltar med stig-
 gande utbildning, gäller det omvända för TV, ju lägre utbild-
 ning desto viktigare blir TV som källa till denna information.

Även här det gäller hälsovårdsinformation visar en annan under-
 sökning att främsta medier som tidningar och tidkriffter är
 viktigare källor än etermedierna. Kvinnor brukar läsa mer än
 hälsovård än män och bättre utbildade personer mer än lägre ut-
 bildade. Det visade sig i själva verket vara så att ju mer ut-
 bildning en person har desto mindre benägen är han att vända
 sig till TV för information i hälsovård.

Hur goda blir då de kunskaper man får om vetenskap via olika informationskällor? I en studie fann man att 82 % av dem som kunde besvara fyra frågor om vetenskap korrekt uppgav att tidningar och tidskrifter var viktigare informationskällor för dem är radio och TV. Över huvud taget var de som främst angav tryckta medier kunnigare än de som uppgav etermedier som viktigaste källa. Detta gällde för varje utbildningsnivå och för såväl män som kvinnor.

På samma sätt visade sig de som kunde uppge ett eller flera symptom på var och en av tre sjukdomar (polio, diabetes och tuberkulos) läsa om hälsovårdsfrågor än de som inte kunde uppge några symptom. Det fanns ett signifikant samband mellan hur mycket man läste om hälsovårdsfrågor och kunskapsmängden. Men mellan mängden TV-program om hälsovård, som folk tittade på, och deras kunskaper fanns ej något samband.

Information, kunskaper och medier

Hur skall vi tolka det mönster som framträtt? Utbildning visar sig vara en viktig faktor vid utnyttjandet av massmedier. Ju mer utbildning en person har, desto mer benägen är han att använda tryckt material som sin huvudsakliga källa till nyheter och information. Och som vi har sett medför valet av tryckt material som huvudkälla mer kunskap och djupare kunskap.

Enligt W och S kan man på grund av ovannämnda data tänka sig följande modell: "Vi lämnar skolan med en kunskapskarta, med en organiserad modell för livet och med vissa färdigheter och vanor. Högre utbildning betyder mer kunskap och vidare intressen - m a o en mer komplex karta. Huvudsakligen via massmedierna fyller vi i denna karta. Genom den rad av händelser vi upplever via TV, som är den mest levande och dramatiska förmedlaren av händelser, lär vi fakta och resultat, men för att lära begrepp och förståelse behöver vi vända oss till de långsammare tryckta medierna som lättare kan erbjuda perspektiv och tolkning."

Hur goda blir de de kunskaper man får om vetenskap via olika informationskällor? I en studie från 1982 av den som kunde besvara fyra frågor om vetenskap korrekt uppgav att till- ningen och tillförlitligheten var viktigare informationskällor för den än radio och TV. Över huvud taget var de som främst angav tryckta medier kunnigare än de som uppgav elektroniska som vik- tigaste källa. Detta gäller för varje utbildningsnivå och för såväl män som kvinnor.

På samma sätt visade sig de som kunde uppges ett eller flera symptom på var och en av tre sjukdomar (polio, diabetes och tuberkulos) läsa om hälsovetenskap för de som inte kunde up- ge några symptom. Det fanns ett signifikant samband mellan hur mycket man läste om hälsovetenskap och kunskapsnivån. Men mellan mängden TV-program om hälsovetenskap, som folk såg på, och deras kunskaper fanns ej något samband.

Information, kunskaper och medier

Hur skall vi tolka det material som framträtt i Utbildning visar sig vara en viktig faktor vid utvärderandet av massmedier. Ju mer utbildning en person har, desto mer benägen är han att an- vända tryckt material som sina huvudsakliga källor till nyheter och information. Och som vi har sett medför val av tryckt material som huvudsakliga källor kunskap och djupare kunskap.

Hillegren och S kan man på grund av ovanstående data tänka sig följande modell: "Vi lämnar skolan med en kunskapskarta, med en organiserad modell för livet och med vissa förfärdigheter och vana. Högre utbildning betyder mer kunskap och vidare intressen. Men - så o en mer komplex karta, huvudsakligen via massmedierna tyllar vi i denna karta. Genom den red av fördelar vi upplever via TV, som är den mest levande och dramatiska föremålet av fördelar, får vi fakta och resultat, men för ett lärt begrepp och förståelse behöver vi värda oss till de lägsammare tryckta medierna som lättare kan erbjuda perspektiv och tolkning."

TV och fritiden

Vilken betydelse har TV för fritiden? Hur mycket tid tillbringas framför TV-apparaten? Det är ett par frågor som John Robinson försöker ge svar på. För första gången finns det noggrant kontrollerade siffror tillgängliga från en amerikansk undersökning. Eftersom de är de första tillgängliga siffrorna ger de ej en stabil bas för att framlägga trender. Ett är emellertid klart, TV spelar en betydande roll åtminstone i amerikanskt liv.

Amerikanen tillbringar drygt två timmar framför TV:n varje dag. För 92 min eller 28 % av fritiden (för män 32 % och för hustrur och hemmafruar 25 %) är detta den primära fritidsaktiviteten. Dessutom tillbringas en dryg halvtimme med sekundärt TV-tittande vid sidan om t ex ätning och läsning. Av övriga fritidsaktiviteter var det bara en som kom i närheten av TV:s 28 %, nämligen att besöka eller underhålla vänner eller släktingar 17 %. Alla övriga massmedia (12 %) tog ej hälften av den tid som TV tog upp primärt. Som relation kan ställas att den genomsnittliga dagliga fritiden är drygt fem timmar.

Personer med högre utbildning ser på TV endast 50 - 66 % jämfört med resten av stickprovet. Även om man tar hänsyn till att högre utbildade personer har mindre "tillgänglig tid" till övers, som andra undersökningar men inte denna har visat, kvarstår dock att lägre utbildade personer tillbringar en större del av sin fritid framför sin TV-apparat.

Slutsatser

Slutsatserna man i nuvarande läge kan dra är att det finns en förutsägbar gräns för den tidsmängd folk tillbringar med att se på TV, fastän man i dagens läge ej kan ge den exakta gränsen. TV-tittandet ökar som en funktion med antalet TV-apparater. Givetvis finns det bakomliggande faktorer. Om folk köper TV-apparater ökar utbudet av program med ökade intäkter, som å sin tur gör att fler TV-apparater säljes och så fortsätter cirkeln.

Då TV finns i varje hem vad händer då? Kan man då tala om ett status quo, eller vad kommer att ske? En av de icke förutsägbara

TV och fritiden
Vilken betydelse har TV för fritiden? Har nyckeln till tillfreds-
främjar TV-apparatens? Det är ett par frågor som John Robinson
försöker ge svar på. För första gången finns det något som kon-
trollerade siffror tillgängliga från en amerikansk undersök-
ning. Eftersom de är de första tillgängliga siffrorna ger de
ej en stabil bas för att framkalla tendenser. Ett är emellertid
klart, TV spelar en betydande roll i strukturen i amerikansk liv.
Amerikanska tillbringar drygt två timmar framför TV:n varje dag.
För 92 min eller 28 % av fritiden (för män 32 % och för kvin-
norna 25 %) är detta den primära fritidsaktivit-
tet. Dessutom tillbringas en dryg halvtimme med sekundärt
TV-tittande vid tiden om 1 ex häring och läsnings. De övriga
fritidsaktiviteter var det barn som kom i närheten av TV:n
28 %, nämligen att besöka eller underhålla vänner eller släk-
tingar 17 %, Alla övriga sammantalt (12 %) tog ej hälften av den
tid som TV tog upp drygt. Den relation kan utläsas att den
genomsnittliga dagliga fritiden är drygt fem timmar.

Personer med högre utbildning ser på TV endast 50 + 66 % jäm-
fört med resten av utskrivna. Även om man tar hänsyn till
ett högre utbildade personer har mindre "tillgängliga tid" till
övert, som andra undersökningar kan inte denna har väst, kvin-
norna dock ett lägre utbildade personer tillbringa en större del
av sin fritid framför sin TV-apparat.

Slutsatser
Sittningarna med i nuvarande läge kan dra åt ett del finns en
förväntan för den tillräckligt folk tillbringa med ett av
på TV, fastän man i dagens läge ej kan ge den exakta kvantitet.
TV-tittandet ökar som en funktion med antalet TV-apparater.
Givetvis finns det ekonomiska faktorer. Om folk köper TV-
apparater ökar utbudet av program med ökade insikter, som ö
sin för att fler TV-apparater säljas och så fortätter
utveckla.

Da TV finns i varje hem vad händer då? Kan man då tala om ett
status god, eller vad kommer ett ske? En av de läse förväntningar

faktorerna är den förminskade arbetsveckan. Kommer man att använda den ökade fritiden till ett ökat TV-tittande eller kommer denna att upptas av andra aktiviteter? En annan icke förutsägbar faktor är den ökade skolutbildningen. Kommer denna höjning att medföra en minskning i TV-tittandet, att folk övergår från den eskapistiska och "lätta" underhållning som där bjuds till en mer sofistikerad fritidssysselsättning, som vänder sig till en högre utbildad allmänhet? En tredje faktor är ökningen av levnadsstandarden. Kommer denna att medföra att folk riktar sina intressen åt andra håll? De intellektuella protester som höjts mot TV kan mötas med ökad utbildning via TV. Ett problem för intellektuella intressen är emellertid att sådana TV-program riktar sig till en minoritet därför att sofistikerade intressen ofta är specifika. Trots allt kommer man inte i fråga att åtminstone amerikansk TV i dag spelar en roll såsom en elektronisk bibel för mindre intellektuella grupper.

Fotnot

I januari 1966 genomförde Sveriges Radio en undersökning för att ta reda på hur mycket svenskarna tittade på TV. Självfallet måste man vara mycket försiktig i jämförelsen mellan den svenska och amerikanska undersökningen. Vardagar och söndagar tittade svensken på TV drygt en timma (63 resp 61 min), medan man på fredagar och lördagar tittade knappt en och en halv timme (84 resp 88 min). Män tittade mer än kvinnor och äldre tittade mer än yngre. Däremot uppvisades inga skillnader mellan olika utbildningsnivåer, vilket kan bero på att alltför grova mått användes.

